

CARTIER POPULAR

MIHAI EMINESCU

POEZII

MIHAI EMINESCU (1850-1889; n. Botoșani), poet român.

Operă vastă (ediția de *Opere*, inițiată de Perpessicius, cuprinde 16 volume), de o mare varietate a genurilor (poezie, proză, teatru, eseuri filosofice, publicistică, culegeri de folclor, traduceri), a temelor și motivelor literare. Opera eminesciană, unitară prin forța excepțională a imaginației și creativitatea limbajului poetic, și-a împlinit destinul postum, așa cum a prevăzut T. Maiorescu într-un studiu fundamental din 1889, influențând decisiv evoluția poeziei românești și devenind „expresia integrală a sufletului românesc” (Nicolae Iorga).

După studii la universitățile din Viena și Berlin, revenit în țară, la Iași, a fost director al Bibliotecii Universității, apoi revizor școlar în județele Iași și Vaslui, membru al Societății „Junimea”, încheindu-și cariera ca redactor al ziarului „Timpul”, București (1877-1883).

„...literatura poetică română va începe secolul al XX-lea sub auspiciile geniului lui, și forma limbei naționale care și-a găsit în poetul Eminescu cea mai frumoasă înfăptuire pînă astăzi va fi punctul de plecare pentru toată dezvoltarea viitoare a vestmîntului cugetării românești.”

Titu MAIORESCU

CARTIER POPULAR

MIHAI EMINESCU

POEZII

CARTIER

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.
Tel./fax: 022 24 05 87, tel.: 022 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md
Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.
Tel./fax: 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md
Cartier & Roman LLC, Fort Lauderdale, SUA. E-mail: usa@cartier.md
Suport juridic: Casa de Avocatură *EuroLegal*
www.cartier.md

*Cărțile CARTIER pot fi procurate în toate librăriile bune
din România și Republica Moldova.*

Cartier eBooks pot fi procurate pe iBookstore și pe www.cartier.md

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 022 21 42 03.

E-mail: librariadincentru@cartier.md

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel.: 022 24 10 00.

E-mail: librariadinhol@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ

CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România

Tel./fax: (021) 210.80.51

E-mail: romania@cartier.md

www.cartier.md

Taxele poștale sunt suportate de editură. Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Colecția *Cartier Popular* este coordonată de Gheorghe Erizanu

Editor: Gheorghe Erizanu

Lector: Em. Galaicu-Păun

Coperta seriei: Vitalie Coroban

Coperta: Vitalie Coroban

Design/tehnoredactare: Tatiana Cunup

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Bons Offices

Mihai Eminescu

POEZII

Ediția a IV-a, iunie 2014

© 2014, 2006, 2004, 1998 Editura Cartier, pentru prezenta ediție. Toate drepturile rezervate.

Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Eminescu, Mihai

Poezii / Mihai Eminescu; cop.: Vitalie Coroban. – Ed. a 4-a. –

Chișinău: Cartier, 2014 (Tipogr. „Bons Offices”). – 200 p. –

(Colecția „Cartier Popular”).

500 ex.

ISBN 978-9975-79-879-2.

821.135.1-1

E 48

Eminescu și epoca sa

- 15 ianuarie 1850 – Se naște la Botoșani cel de-al șaptelea copil al soților Gheorghe și Raluca Eminovici, Mihai. Este botezat la biserica Uspenia din Botoșani.
- 1850 – Premiera operei *Lohengrin* a compozitorului german Richard Wagner (1813-1883). Moare poetul austriac Nikolaus Lenau (n. 1802).
- 1851 – Premiera operei *Rigoletto* a compozitorului italian Giuseppe Verdi (1813-1901).
Frații Goncourt încep să-și publice *Jurnalul* (1851-1896).
- 1852 – Apare volumul *Emailuri și camee*, capodopera poetului francez Théophile Gautier (1811-1972).
Apare volumul *Poezii antice* al scriitorului francez Leconte de Lisle (1818-1894). Apare volumul *Doine și Lăcră-mioare* de Vasile Alecsandri (1821-1890).
Apare volumul *Culegere de proverburile sau Povestea vorbii* de Anton Pann (1796-1854).
Moare istoricul Nicolae Bălcescu (n. 1819).
Se naște dramaturgul Ion Luca Caragiale (m. 1912).
- 1853 – Premiera operei *Traviata* de G.Verdi.
Apare volumul *Poezii populare. Balade (Cîntece bătrînești) adunate și îndreptate* de Vasile Alecsandri.
- 1854 – Apare volumul *Fiicele focului* al poetului francez Gerard de Nerval (1808-855).
Moare Anton Pann (n. 1796).
Apare la Iași săptămînalul *România Literară*, editat de Vasile Alecsandri.
Se naște poetul Alexandru Macedonski (m. 1920).

- 1855 – Apare volumul *Cîntec despre Hiawatha*, capodopera poetului american Henry Wadsworth Longfellow (1807-1882).
Apare volumul *Fire de iarbă* al poetului american Walt Whitman (1819-1892).
Se naște Constantin Dobrogeanu-Gherea (m. 1920).
- 1856 – Familia Eminovici se mută la moșia din Ipotești.
Apare volumul *Contemplații*, culme a liricii vizionare a poetului francez Victor Hugo (1802-1885).
Se naște prozatoarea Sofia Nădejde (m. 1946).
- 1857 – Apare volumul *Florile răului* al poetului francez Charles Baudelaire (1821-1867).
Apare eseu *Realismul* al eseistului francez Champfleury (1821-1889).
Moare poetul Alexandru Sihleanu (n.1834)
- 1858 – Mihai este înscris la școala greco-orientală din Cernăuți direct în clasa a treia. Urmează, cu rezultate bune, anul școlar 1859-1860, cînd este clasificat al cincilea din cei 82 de elevi.
Se naște prozatorul Barbu Delavrancea (m. 1918).
Se naște poetul Alexandru Vlahuță (m. 1919).
Se naște scriitorul Duiliu Zamfirescu (m. 1922).
- 1859 – Apare volumul *Legenda secolelor* de Victor Hugo.
Apare studiul *Originea speciilor prin selecție naturală...* al naturalistului englez Charles Darwin (1809-1882).
Apare studiul *Critica economiei politice* al filozofului Karl Marx (1818-1883).
Unirea Principatelor Române sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza (1820-1873).
Moare scriitorul Alecu Russo (n.1819).
- 1860 – Mihai este înscris în primul an al Gimnaziului din Cernăuți, unde îi are printre profesori pe I.G. Sbiera, Aron Pumnul ș.a.
Apare volumul de eseuri *Paradisuri artificiale* de Ch. Baudelaire.
- 1861 – E terminat tabloul *Lupta lui Iacob cu îngerul*, testamentul spiritual al pictorului francez Eugène Delacroix (1798-1863).

- 1862-1863 – Urmează cursurile gimnaziului din Cernăuți, pe care-l abandonează în semestrul al doilea.
- 1862-1865 – Apare *Lepturariu rumînesc cules den scriptori rumîni* (4 volume) de Aron Pumnul.
- 1862 – Apare volumul *Poeme barbare* de Leconte de Lisle.
- 1863 – Primul „Salon al refuzațiilor” la Paris; pictorul francez Eduard Manet (1832-1883) provoacă un scandal expunînd tabloul *Prînz pe iarbă*.
Apare *Viața lui Isus* de scriitorul francez Ernest Renau (1823-1892).
Este înființată la Iași Societatea „Junimea”.
Moare poetul Andrei Mureșanu (n. 1816).
- 1864 – Mihai înaintează o cerere de bursă pentru gimnaziul din Botoșani. După insuccesul demersului său, pleacă împreună cu trupa de teatru Vlădicescu-Tardini la Cernăuți, pe care o urmează apoi la Brașov. În toamna aceluiași an este, pentru scurt timp, copist în administrația județului Brașov.
E terminată lucrarea *Omul cu nasul sfărîmat* a sculptorului francez Auguste Rodin (1840-1917).
- 1865 – martie. Părăsește slujba de copist și se întoarce la Cernăuți, unde încearcă să-și dea examenele restante. Stă în gazdă la prof. Aron Pumnul, avînd în grijă biblioteca acestuia.
Nașterea jazzului în delta râului Mississippi.
Premiera operii *Tristan și Izolda* de R. Wagner.
Moare fabulistul Alexandru Donici (n. 1806).
Moare prozatorul Nicolae Filimon (n. 1819).
- 1866 – ianuarie. Debutează cu poezia *La mormîntul lui Aron Pumnul*, apărută în broșura *Lăcrimioarele învățăceilor...* sub semnătura „M. Eminovici, privatist”. 25 februarie/ 9 martie, îi apare în revista „Familia” din Pesta, condusă de Iosif Vulcan, poezia *De-aș avea...*, sub semnătura „Mihai Eminescu”. În mai, îi apare în aceeași revistă poezia *O călărire în zori*, în iulie publică poezia *Din străinătate*, în august – *La Bucovina*, în septembrie – *Speranța*, în

octombrie – *Misterele nopții*. Călătorește la Blaj, Sibiu, Rășinari, atras fiind de prestigiul cultural al Transilvaniei, de aureola cărturarilor Școlii ardelenene. Ajunge la București, unde face cunoștință cu I.L. Caragiale. Apare volumul colectiv *Parnasul contemporan* ca o reacție împotriva romantismului.

Apare volumul *Poeme saturniene* al poetului francez Paul Verlaine (1844-1896).

Se tipărește (pînă în 1876) *Marele dicționar universal al sec. XIX-lea* de enciclopedistul și editorul francez Pierre Larousse (1817-1875).

Al.I. Cuza este silit să abdice ca urmare a conjurației pregătite de „monstruoasa coaliție”.

Se naște poetul George Coșbuc (m. 1918).

Se naște poetul Traian Demetrescu (m. 1896).

- 1867 – Colaborează în continuare cu „Familia”, unde îi apar *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie* (aprilie) și *La Heliade* (iunie).
- Premiera piesei *Perr Gynt* a dramaturgului norvegian Henrik Ibsen (1828-1906).
- Apare volumul I al *Capital*-ului lui K.Marx.
- Se înființează Biblioteca Societății Academice Române.
- Apare la Iași primul nr. al revistei *Convorbiri literare*.
- 1868 – Întreprinde, ca sufleur al trupei lui M.Pascaly, un turneu prin Lugoj, Sibiu și Arad, unde îl cunoaște pe Iosif Vulcan, „nașul” său literar. Publică la „Familia” poeziile *La o artistă* și *Amorul unei marmure*.
- Moare scriitorul Constantin Negruzzi (n. 1800)
- 1869 – Publică la „Familia” poeziile *Amicului F.I. și Junii corupți*. Se apropie de societatea literară „Orientul” inițiată de Gr.H. Granda, lui M. Eminescu revenindu-i obligația de a strînge folclor din Moldova. În primăvara aceluiași an, însoțește trupa lui Pascaly într-un turneu la Iași, Cernăuți și apoi Botoșani, unde este reținut de familie. În toamnă pleacă la Viena, unde este primit ca auditor extraordinar la Universitate.

Apare volumul *Cîntecele lui Maldoror* al poetului francez Lautréamont (1846-1870).

Se naște poeta Iulia Hasdeu (m. 1888).

Moare scriitorul Gheorghe Asachi (n. 1788).

Moare scriitorul Constantin Stamati (n. 1786).

1869-1870 – Frecventează cursurile lui R.Zimmermann, K.S.Barach Rappoport, Th.Vogt, fără a se adapta totuși la rigorile învățămîntului organizat.

15 aprilie 1870, apare în „Convorbiri literare” din Iași poezia *Venere și Madonă*, urmată apoi de *Epigonii* (în nr. din 15 august).

1870 – Premiera operei *Valkiria* de R.Wagner.

1871-1872 – Urmează cursuri de drept cu R. Ihering, L. Arndts și L. Neumann, de filozofie cu R.Zimmermann, Th. Vogt, de economie politică cu L. Stein, de limbi romanice cu A. Mussafia și chiar de anatomie, fiziologie și medicină legală. Încearcă traduceri din I. Kant, citește pe Spinoza și pe Fichte. La Viena Eminescu se apropie de studenții români din Ardeal și Bucovina, împrietenindu-se cu I. Slavici, Al. Chibici-Râvneanu, T.V. Ștefanelli, S. Isopescu ș.a. Se înscrie în Societatea Literar-socială „România” și în Societatea Literar-științifică. În martie, 1871 apare în „Convorbiri literare” poezia *Mortua est*, iar în iunie *Înger de pază și Noaptea*. Titu Maiorescu publică articolul *Direcția nouă în poezia și proza română* (1871), în care-și arată deosebita prețuire pentru Eminescu.

1871 – Poetul francez Arthur Rimbaud (1854-1891) scrie poemul *Corabia beată*.

Premiera operei *Aida* de G. Verdi.

1872 – Părăsește Viena și se întoarce la Botoșani. La sfîrșitul lui august pleacă la Iași unde, în ședința societății „Junimea”, va citi, la 1 septembrie 1872, *Egipetul și Sărmanul Dionis*. În toamnă, pleacă la Berlin și se înscrie la cursurile Universității.

Apare studiul *Nașterea tragediei* al filozofului german Friedrich Nietzsche (1844-1900).

Este expus *Impresie, răsăritul soarelui* de Claude Monet (1840-1926), tablou-manifest al impresionismului.

Moare scriitorul Ion Heliade-Rădulescu (n. 1802).

Moare poetul Dimitrie Bolintineanu (n. 1819).

Apare volumul de debut al lui Al. Macedonski, *Prima verba*.

1872-1873 – Frecventează în mod regulat cursurile de filozofie și filozofia științei, de istorie antică, ținute de E. Dühring, E. Zeller, H. Helmholtz, Du Bois-Reymond ș.a. Acceptă o slujbă la agenția diplomatică din Berlin.

1873 – A. Rimbaud scrie *Un anotimp în infern*.

1873-1874 – Urmează cursuri de filozofie, drept, istorie, economie, geografie, fiziologie ș.a. La începutul anului 1874 Titu Maiorescu îi propune să-și dea doctoratul în vederea numirii ca profesor de filozofie la Universitatea din Iași. O cunoaște pe Veronica Micle. În septembrie 1874 părăsește Berlinul, trece prin Königsberg, prin Cracovia și Lemberg, pentru a se stabili în cele din urmă la Iași. În noiembrie 1874 publică, în „Convorbiri literare”, poemul *Împărat și proletar*. Este numit director al Bibliotecii Centrale din Iași, post din care va fi destituit în favoarea lui D.Petrino. Este numit revizor școlar pentru districtele Iași și Vaslui. Ca revizor școlar îl cunoaște pe Ion Creangă, pe atunci institutor la o școală din Iași.

1874 – A. Rimband scrie *Iluminările*.

Prima expoziție a pictorilor impresionisti în atelierul lui Nadar (participă Cézanne, Degas, Monet, Morisot, Pissarro, Sisley).

1875 – Opera *Carmen* a compozitorului francez Georges Bizet (1838-1875) e fluierată la Paris.

Se naște compozitorul Maurice Ravel (m. 1937).

Ion Creangă debutează la „Convorbiri Literare” cu *Soacra cu trei nurori*.

- 1876 – După căderea guvernului din care făcuse parte și Titu Maiorescu, Eminescu este destituit din postul de revizor școlar. În același an (la 15 august) moare mama poetului. În lipsa oricărui mijloc de existență, Eminescu acceptă funcția de redactor-administrator la „Curierul de Iași”, unde-i va apare nuvela *Cezara* și schița *La Aniversară*. Publică în „Convorbiri literare” poeziile *Crăiasa din povești*, *Dorința*, *Lacul*, *Melancolie* (septembrie), *Călin* (*File de poveste*) (noiembrie) și *Strigoii* (decembrie). Apare volumul *Preludiu la după-amiaza unui faun* al poetului francez Stephane Mallarmé (1842-1898). Premiera operei *Peer Gynt* de compozitorul norvegian Edvard Grieg (1843-1907). Apare primul număr al revistei *Timpul*.
- 1877 – Părăsește redacția zărilor „Curierul de Iași”, iar în octombrie se stabilește la București unde, la propunerea lui I.Slavici, intră în redacția zărilor conservator „Timpul”. În cei aproximativ 7 ani cât a lucrat în redacția zărilor, poetul va publica cca 300 de articole în diferite probleme. Premiera operei *Samson și Dalila* a compozitorului francez Camille Saint-Saëns (1835-1921). Premiera baletului *Lacul lebedelor* al compozitorului rus Piotr Ciaikovski (1840-1893). Se naște poetul Ștefan Petică (m. 1904).
- 1878 – Apar în „Convorbiri literare” poeziile *Departate sunt de tine...*, *Povestea codrului*, *Povestea teiului* și *Singurătate*. Apare studiul *Omenesc, prea omenesc* de F. Nietzsche. Apare studiul *Anti-Dühring* a filozofului german Friedrich Engels (1820-1895). Tratatul de pace ruso-turc de la San Stefano stipulează recunoașterea independenței României. Apare volumul *Ostașii noștri* de V.Alecsandri.
- 1878-1881 – Bogdan Petriceicu Hașdeu publică cele trei volume din *Cuvente den betrani*.
- 1879 – În numărul din februarie al „Convorbirilor literare” apar poeziile *O, rămii...*, *Pajul Cupidon...* și *Pe aceeași ulicioară...*, în nr. din septembrie - poeziile *Atît de*

fragedă... , De cîte ori, iubito... și Rugăciunea unui Dac, iar în nr. din octombrie – Sonete, Despărțire, Freamăt de codru, Revedere și Foaia veștedă. Intervine prietenia, și literară și cu implicații sentimentale, cu Mite Cremnitz. Apare drama Casa păpușilor de H. Ibsen. Premiera la București a piesei lui I.L. Caragiale O noapte furtunoasă.

- 1880 – Publică în „Convorbiri literare” poezia *O, mamă...*
Apare primul nr. al revistei *Literatorul*.
Se naște poetul Tudor Arghezi.
- 1881 – Publică primele patru *Scrisori*.
Moare poetul Cezar Bolliac (n.1813).
Se naște poetul Gheorghe Bacovia (m. 1957).
Parlamentul votează transformarea României în regat;
Carol I se va încorona rege la 10/22 mai.
Apare la Iași primul număr al revistei *Contemporanul*.
Ion Creangă publică în „Convorbiri Literare” prima parte a *Aminitiri-lor din copilărie*.
- 1882 – aprilie. Poetul citește, la o ședință a societății „Junimea”, prima variantă a poemului *Luceafărul*, publicat ulterior în „Almanahul Societății academice social-literare „România jună” din Viena, în aprilie 1883, de unde îl va reproduce „Convorbiri literare” în nr. din august.
Premiera operei Parsifal de Wagner.
- 1883 – mai. Poetul vine la Iași, ca trimis al ziarului „Timpul”, pentru a asista la dezvelirea statuii lui Ștefan cel Mare. Nu participă la festivitate, preferînd să se întâlnească cu I. Creangă și M. Pompiliu. La ședința „Junimii” citește poezia *Doina*. În vară, simptome tot mai alarmante ale alienării fac necesară internarea poetului în sanatoriul „Caritas” al doctorului Al. Suțu. Revista „Literatorul” publică penibila epigramă a lui Al. Macedonski. La 20 octombrie Eminescu pleacă, însoțit de Chibici-Răvneanu, la Viena, unde este internat în sanatoriul de la Oter-Dobling. În decembrie Maiorescu publică la editura Socec, fără acordul poetului, o primă selecție a poeziilor

- sale, cuprinzînd 64 de texte. Volumul e datat greșit 1884 și conține peste 1000 de greșeli de tipar.
Nietzsche începe să publice lucrarea *Așa grăit-a Zaratuștra*.
- 1884 – Însoțit de Chibici-Râvneanu, poetul pleacă la 26 februarie spre Italia, vizitează Veneția, Florența, dar revine repede în țară. În septembrie e numit subbibliotecar.
Apare volumul *Poeme tragice* de Leconte de Lisle.
Verlaine publică în volumul *Poeți blestemați* opere necunoscute de Mallarmé, Rimbaud, Corbière, Cros.
Apare studiul *Originea familiei, a proprietății private și a Statului* de F.Engels.
Premiera piesei *O scrisoare pierdută* de I.L. Caragiale.
- 1885-1888 – În august, 1885, Eminescu e trimis la băile de la Liman, Odesa, pentru tratament. La sfîrșitul lui 1886 va fi internat la ospiciul mănăstirii Neamț, de unde va pleca la soră-sa Harieta, la Botoșani, care-l îngrijește cu un devotament exemplar. În iunie 1887 este adus la Iași pentru a fi consultat de medici; pleacă cu dr. Gr.Focșa la băile de la Hall. Susținută de Kogălniceanu, propunerea lui Negruzzi de a i se acorda poetului o pensie lunară de 250 lei va fi votată de Cameră în 2 martie 1888, dar decretul pentru acordarea sumei nu va fi semnat decît la 12 februarie 1889.
- 1885 – Pictorul olandez Vincent Van Gogh (1853-1890) pictează tabloul *Mîncătorii de cartofi*.
- 1885-1888 – Construirea Palatului Ateneului Român din București.
Moare poetul Grigore Alecsandrescu (n. 1810).
Premiera piesei *Ovidiu* de Vasile Alecsandri.
- 1886 – Apare *Manifestul Simbolist* al poetului francez de origine greacă Jean Moréas (1856-1910).
Apare lucrarea *Dincolo de bine și de rău* de F. Nietzsche.
B.P. Hasdeu publică, pînă-n 1898, cele patru volume din *Etymologicum Magnum Romaniae*.
- 1887 – Premiera operei *Otello* de G. Verdi.
Moare folcloristul Petre Ispirescu (n. 1830).

- 1888 – Apare volumul *Ubu-Rege* al scriitorului francez Alfred Jarry (1873-1907).
Nietzsche își scrie ultimele lucrări, *Ecce Homo* și *Amurgul idolilor*.
Van Gogh pictează *Floarea soarelui*.
Apare la București foaia literară *Fintîna Bladuziei*, condusă de un comitet de redacție în frunte cu Eminescu.
- 1889 – În februarie, Eminescu este internat iarăși în sanatoriul doctorului Suțu. În dimineața zilei de joi, 15 iunie, moare în urma unei crize cardiace. Este înmormîntat sîmbătă, 17 iunie, la Cimitirul Bellu, pe ultimul drum însoțindu-l primul-ministru Lascăr Catargiu, M. Kogălniceanu, T. Maiorescu, Th. Rosetti, numeroși studenți și elevi. În ziua de 20 iunie apare pe prima pagină a ziarului „Constituțional” articolul-necrolog al lui I.L. Caragiale, *În Nirvana*.
Construirea Turnului Eiffel cu ocazia deschiderii Expoziției universale la Paris.
Van Gogh pictează *Autoportret cu pipă și cu ureche bandajată*.
Moare scriitorul Ion Creangă (n. 1837).
Moare poeta Veronica Mică (n. 1850).

VENERE ȘI MADONĂ

Ideal pierdut în noaptea unei lumi ce nu mai este,
Lume ce gîndea în basme și vorbea în poezii,
O! te văd, te-aud, te cuget, tînără și dulce veste
Dintr-un cer cu alte stele, cu-alte raiuri, cu alți zei.

Vénera, marmură caldă, ochi de piatră ce scînteie,
Braț molatic ca gîndirea unui împărat poet,
Tu ai fost divinizarea frumuseții de femeie,
A femeiei ce și astăzi tot frumoasă o revăd.

Rafael, pierdut în visuri ca-ntr-o noapte înstelată,
Sufletu-mbătut de raze și d-eterne primăveri,
Te-a văzut și-a visat raiul cu grădini îmbălsămate,
Te-a văzut plutind regină printre îngerii din cer

Și-a creat pe pînza goală pe Madona dumnezeie,
Cu diademă de stele, cu surîsul blînd, vergin,
Fața pală-n raze blonde, chip de înger, dar femeie,
Căci femeia-i prototipul îngerilor din senin.

Astfel eu, pierdut în noaptea unei vieți de poezie,
Te-am văzut, femeie stearpă, fără suflet, fără foc
Și-am făcut din tine-un înger, blînd ca ziua de magie,
Cînd în viața pustiită rîde-o rază de noroc.

Am văzut fața ta pală de o bolnavă beție,
Buza ta învinețită de-al corupției mușcat,
Și-am zvrilit asupra-ți, crudo, vălul alb de poezie,
Și paloarei tale raza inocenței eu i-am dat.

Ți-am dat palidele raze ce-nconjoară cu magie
Fruntea îngerului-geniu, îngerului-ideal,
Din demón făcui o sîntă, dintr-un chicot simfonie,
Din ochirile-ți murdare ochiu-aurorei matinal.

Dar azi vălul cade, crudo! dizmețit din visuri sece,
Fruntea mea este trezită de al buzei tale-ngheț
Și privesc la tine, demon, și amoru-mi stins și rece
Mă învăța cum asupra-ți eu să caut cu dispreț!

Tu îmi pari ca o bacantă ce-a luat cu-nșelăciune
De pe-o frunte de fecioară mirtul verde de martir,
O fecioar-a cărei suflet era sînt ca rugăciunea,
Pe cînd inima bacantei e spasmodic, lung delir.

O, cum Rafael creat-a pe Madona dumnezeie,
Cu diadema-i de stele, cu surîsul blînd, vergin,
Eu făcut-am zeităte dintr-o palidă femeie,
Cu inima stearpă, rece și cu suflet de venin!

Plîngi, copilă? — C-o privire umedă și rugătoare
Poți din nou zdrobi și frînge apostat-inima mea?
La picioare-ți cad și-ți caut în ochi negri-adînci ca marea,
Și sărut a tale mîne, și-i întreb de poți ierta.

Șterge-ți ochii, nu mai plînge!... A fost crudă-nvinuirea
A fost crudă și nedreaptă, fără razem, fără fond.
Suflete! de-ai fi chiar demon, tu ești sîntă prin iubire,
Și ador pe acest demon cu ochi mari, cu părul blond.

1870

EPIGONII

Cînd privesc zilele de-aur a scripturilor române
Mă cufund ca într-o mare de visări dulci și senine
Și în jur parcă-mi colindă dulci și mîndre primăveri,
Sau văd nopți ce-ntind deasupra-mi oceanele de stele,
Zile cu trei sori în frunte, verzi dumbrăvi cu filomele,
Cu izvoare-ale gîndirii și cu rîuri de cîntări.

Văd poeți ce-au scris o limbă ca un fagure de miere:
Cichindeal gură de aur, Mumulean glas cu durere,
Prale firea cea întoarsă, Daniil cel trist și mic,
Văcărescu cîntînd dulce a iubirii primăvară,
Cantemir croind la planuri din cuțite și pahară,
Beldiman vestind în stihuri pe războiul inimic.

Lira de argint, Sihleanu — Donici cuib de-nțelepciune,
Care, cum rar se întîmplă, ca să mediteze pune
Urechile ce-s prea lunge ori coarnele de la cerb;
Unde-i boul lui cuminte, unde-i vulpea diplomată?
S-au dus toți, s-au dus cu toate pe o cale nenturnată,
S-a dus Pann, finul Pepelei, cel isteț ca un proverb.

Eliad zidea din visuri și din basme seculare
Delta biblicelor sînte, profețiilor amare,
Adevăr scaldat în mite, sfinx pătrunsă de-nțeleș;
Munte cu capul de piatră de furtune detunată,
Stă și azi în fața lumii o enigmă nesplicată
Și vegeaz-o stîncă arsă dintre nouri de eres.

Bolliac cîntă iobagul ș-a lui lanțuri de aramă;
L-ale țării flamuri negre Cârlova oștirea cheamă,
În prezent vrăjește umbre dintr-al secolilor plan;
Și ca Byron, treaz de vîntul cel sălbatic al durerii,
Palid stinge-Alexandrescu sînta candel-a sperării,
Descifrînd eternitatea din ruina unui an.

Pe-un pat alb ca un liņțoliu zace lebăda murindă,
Zace palida vergină cu lungi gene, voce blîndă —
Viața-i fu o primăvară, moartea-o părere de rău;
Iar poetul ei cel tînăr o privea cu îmbătare
Și din liră curgeau note și din ochi lacrimi amare
Și astfel Bolintineanu începu cîntecul său.

Mureșan scutură lanțul cu-a lui voce ruginită,
Rumpe coarde de aramă cu o mînă amorțită,
Cheamă piatra să învie ca și miticul poet,
Smulge munților durerea, brazilor destinul spune,
Și, bogat în sărăcia-i, ca un astru el apune,
Preot deșteptării noastre, semnelor vremii profet.

Iar Negruzzi șterge colbul de pe cronice bătrîne
Căci pe mucedele pagini stau domniile române

Scrise de mîna cea veche a-nvățașilor mireni;
Moaie pana în culoarea unor vremi de mult trecute,
Zugrăvește din nou iarăși pînzele posomorîte
Ce-arătau faptele crunte unor domni tirani, vicleni.

Ș-acel rege-al poeziei, vecinic tînăr și ferice,
Ce din frunze îți doinește, ce cu fluierul îți zice,
Ce cu basmul povestește — veselul Alecsandri,
Ce-nșirînd mărgăritare pe a stelei blondă rază,
Acum secolii străbate, o minune luminoasă,
Acum rîde printre lacrimi cînd o cîntă pe Dridri.
Sau, visînd o umbră dulce cu de-argint aripe albe,
Cu doi ochi ca două basme mistice, adînce, dalbe,
Cu zîmbirea de vergină, cu glas blînd, duios, încet,
El îi pune pe-a ei frunte mîndru diadem de stele,
O așează-n tron de aur, să domnească lumi rebele,
Și, iubind-o fără margini, scrie: Visul de poet.

Sau, visînd cu doina tristă a voinicului de munte
Visul apelor adînce și a stîncelor cărunte,
Visul selbelor bătrîne de pe umerii de deal,
El deșteaptă-n sînul nostru dorul țării cei străbune,
El revoacă-n dulci icoane a istoriei minune,
Vremea lui Ștefan cel Mare, zimbrul sombru și regal.

.....

Iară noi? noi, epigonii?... Simțiri reci, harfe zdrobite,
Mici de zile, mari de patimi, inimi bătrîne, urite,
Măști rîzînde, puse bine pe-un caracter inimic;
Dumnezeul nostru: umbră, patria noastră: o frază;
În noi totul e spoială, totu-i lustru fără bază;
Voi credeți în scrisul vostru, noi nu credem în nimic!

Și de-aceea spusa voastră era sîntă și frumoasă,
Căci de minți era gîndită, căci din inimi era scoasă,
Inimi mari, tinere încă, deși voi sunteți bătrîni.
S-a întors mașina lumii, cu voi viitorul trece;
Noi sîntem iarăși trecutul, fără inimi, trist și rece;
Noi în noi n-avem nimica, totu-i calp, totu-i străin!

Voi, pierduți în gînduri sînte, convorbeați cu idealuri;
Noi cîrpin cerul cu stele, noi mînjim marea cu valuri,
Căci al nostru-i sur și rece — marea noastră-i de îngheț,
Voi urmați cu răpejune cugetările regine,
Cînd, plutind pe aripi sînte printre stelele senine,
Pe-a lor urme luminoase voi asemenea mergêți.

Cu-a ei candelă de aur palida înțelepciune,
Cu zîmbirea ei regală, ca o stea ce nu apune,
Lumina a vieții voastre drum de roze semănat.
Sufletul vostru: un înger, inima voastră: o liră
Ce la vîntul cald ce-o mișcă cîntări molcome respiră;
Ochiul vostru vedea-n lume de icoane un palat.

Noi? Privirea scrutătoare ce nimica nu visează,
Ce tablourile minte, ce simțirea simulează,
Privim reci la lumea asta — vă numim vizionari.
O convenție e totul; ce-i azi drept mîne-i minciună;
Ați luptat luptă deșartă, ați vînat țintă nebună,
Ați visat zile de aur pe-astă lume de amar.

„Moartea succede vieții, viața succede la moarte”,
Alt sens n-are lumea asta, n-are alt scop, altă soarte;

Oamenii din toate cele fac icoană și simbol;
Numesc sînt, frumos și bine ce nimic nu însemnează,
Împărțesc a lor gîndire pe sisteme numeroase
Și pun haine de imagini pe cadavrul trist și gol.

Ce e cugetarea sacră? Combinare măiestrită
Unor lucruri nexistente; carte tristă și-ncîlcită,
Ce mai mult o încifrează cel ce vrea a descifra.
Ce e poezia? Înger palid cu priviri curate,
Voluptos joc cu icoane și cu glasuri tremurate,
Strai de purpură și aur peste țărîna cea grea.

Rămîneți dară cu bine, sînte firi vizionare,
Ce făceați valul să cînte, ce puneați steaua să zboare,
Ce creați o altă lume pe-astă lume de noroi;
Noi reducem tot la pravul azi în noi, mîni în ruină,
Proști și genii, mic și mare, sunet, sufletul, lumină —
Toate-s praf... Lumea-i cum este... și ca dîns a suntem noi.

1870

MORTUA EST!

Făclie de veghe pe umezi morminte,
Un sunet de clopot în orele sfinte,
Un vis ce își moaie aripa-n amar,
Astfel ai trecut de al lumii hotar.

Trecut-ai cînd ceru-i cîmpie senină,
Cu rîuri de lapte și flori de lumină,
Cînd norii cei negri par sombre palate
De luna regină pe rînd vizitate.

Te văd ca o umbră de-argint strălucită,
Cu-aripi ridicate la ceruri pornită,
Suind, palid suflet, a norilor schele,
Prin ploaie de raze, ninsoare de stele.

O rază te-nalță, un cîntec te duce,
Cu brațele albe pe piept puse cruce,
Cînd torsul s-aude l-al vrăjilor caier
Argint e pe ape și aur în aer.

Văd sufletu-ți candid prin spațiu cum trece;
Privesc apoi lutul rămas... alb și rece,
Cu haina lui lungă culcat în sicriu,
Privesc la surîsu-ți rămas încă viu —

Și-ntreb al meu suflet rănit de-ndoială:
De ce-ai murit, înger cu fața cea pală?
Au nu ai fost jună, n-ai fost tu frumoasă?
Te-ai dus spre a stinge o stea radioasă?

Dar poate acolo să fie castele
Cu arcuri de aur zidite din stele,
Cu rîuri de foc și cu poduri de-argint,
Cu țarmuri de smirnă, cu flori care cînt;

Să treci tu prin ele, o sfântă regină,
Cu păr lung de raze, cu ochi de lumină,
În haină albastră stropită cu aur,
Pe fruntea ta pală cunună de laur.

O, moartea e-un chaos, o mare de stele,
Cînd viața-i o baltă de vise rebele;
O, moartea-i un secol cu sori înflorit,
Cînd viața-i un basmu pustiu și urît. —

Dar poate... o! capu-mi pustiu cu furtune,
Gîndirile-mi rele sugrum cele bune...
Cînd sorii se sting și cînd stelele pică,
Îmi vine a crede că toate-s nimică.

Se poate ca bolta de sus să se spargă,
Să cadă nimicul cu noaptea lui largă,
Să văd cerul negru că lumile-și cerne
Ca prăzi trecătoare a morții eterne...

Ș-atunci de-a fi astfel... atunci în vecie
Suflarea ta caldă ea n-o să învie,
Atunci graiu-ți dulce în veci este mut...
Atunci acest înger n-a fost decît lut.
Și totuși, țărîină frumoasă și moartă,
De racla ta razim eu harfa mea spartă
Și moartea ta n-o plîng, ci mai fericesc
O rază fugită din chaos lumesc.